

שיחת מו"ר ראש הישיבה
הרה"ג הרב יעקב שפירא שליט"א
פרשת נח
שנה שתיים-עשרה תשפ"א

נח איש צדיק

פרשת השבוע עוסקת בנח, אלא שהוא היחיד שהתורה כותבת עליו שהוא היה צדיק. לא כתוב על משה, על אף שהוא היה כזה, לא כתוב על אהרן, לא כתוב על אברהם. בתורה כתוב על נח, ורש"י מביא "נח איש צדיק" (בראשית ו, ט) שהואיל והזכירו סיפר בשבחו שנאמר "זכר צדיק לברכה" (משלי י, ז); ופירוש שני, ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים, מעשים טובים. זה הפירוש השני, מה שהתורה מזכירה את זה שנח היה איש צדיק, כדי לומר ולספר לנו את תולדות האנשים הצדיקים. אבל איך שלא יהיה, זכר צדיק לברכה, זה פסוק בספר משלי שנדרש על נח וצריך להזכיר אותו, למה דווקא על נח זה נאמר במפורש? מדוע לא אומרים את זה על צדיקים אחרים שהיו באמת צדיקים? דבר שני, חז"ל והמפרשים אומרים "איש צדיק תמים היה בדורותיו" הכוונה על שני דורות, דור המבול ובדור הפלגה. דור המבול היו רשעים בגזל ועריות, וכלפיהם הוא היה צדיק, והוא חי בדור הפלגה וכלפיהם הוא היה תמים, "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" (דברים יח, יג), ואילו דור הפלגה כל מה שהם רצו זה לעשות מגדל ושם לעצמם, שהם מפתחים את הטכנולוגיה של העולם, הם יבנו בניין בגובה של מאה קומות, מאתיים קומות, כביכול הם שולטים בעולם. על הדור הזה כתוב שנח היה גם "תמים" – הוא ידע בדיוק את מקומות האמיתי. גבוה מעל גבוה זה הקב"ה ולא מישהו אחר.

דור המבול לעומת דור הפלגה

יש כאן שאלה, נקודה שצריך להבין אותה לעומק. איזה דור היה יותר גרוע לכאורה לפי העונש? רואים שדור המבול היה יותר גרוע, אע"פ שלכאורה דור הפלגה שרצה כביכול לשלוט במקום בקב"ה, היה יותר חמור ממעשי דור המבול. אבל בכל זאת את דור המבול הקב"ה מחה ואת דור הפלגה הקב"ה רק פיזר. אומר רבינו ניסים גאון בהקדמה למסכת ברכות, שכל שבע מצוות בני נח, הם עניינים שכליים שהשכל האנושי תופס אותם, ובלעדיהם א"א להיות בחיים משותפים דור המבול הייתה בו השחתה במידות, ולפעמים זה יותר גרוע ממי שיש לו טעות שכלית. לכן דור המבול היה יותר גרוע, ועליו התורה אומרת "השחית כל בשר" (בראשית ו, יב) לשון השחתה, כי הם היו

מושחתים במידות; לעומת דור הפלגה שזו הייתה טעות שכלית. ידוע מה שכותב המהרש"ו בספר שערי קדושה, למה לא כתוב להיות בתורה בעל מידות? מפני שזו התשתית של כל התורה כולה. לא צריך על זה ציווי מפורש, אחרת האדם הוא לא כלי קיבול לכל מה שהקב"ה מנהל בעולם. כתוב בסוף ספר דברים "עם נבל ולא חכם" (דברים לב, ו) מה זה עם נבל ולא חכם? אומר התרגום "עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו" – קיבלו תורה ולא נהגו בחוכמה. מה החיסרון פה? איך אפשר לומר למישהו שקיבל תורה שזה נכנס למילים עם נבל ולא חכם? הרב מתייחס לזה במוסר אביך, שהכוונה היא שאדם צריך גם שתהיה לו איזו הנהגה מוסרית בסיסית, מה שנקרא בלשוננו "מוסר טבעי", לפני שהוא מקיים את מצוות התורה. על זה אומר התרגום, "עם נבל ולא חכם" – "דקבילו אורייתא ולא חכימו", הם לא ידעו להפעיל את הדברים המוסריים האנושיים לפני הדברים האחרים. ועל זה אומרים בכל בוקר "לעולם יהא אדם ירא שמים" – קודם כל אדם, ועל גבי זה ירא שמים. בזה דור המבול היה גרוע יותר, שהם היו מושחתים במידות יותר מדור הפלגה. והבאתי בשנה שעברה את דברי השפ"א בפרשת תזריע (תרל"ד), שכאשר הקב"ה ברא את אדה"ר הוא כלל בתוכו את כל הדומם, הצומח והחי, אז כשיש השחתה באדם, אז "ותשחת הארץ לפני האלוקים כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ", כשהאדם מאבד את צלם האדם כשקיים בו זה משפיע על כל הבריאה. לכן דור המבול היה חמור יותר מטעות דור הפלגה, שבאה ע"י השכל. הר"ן כותב בדרשות (דרוש שני), שאברהם אבינו ביקש לא לקחת לבנו אישה מבנות הכנעני כי הם היו מושחתים במידות. אע"פ שבסוף יצחק לקח את בתו של מי שעבד ע"ז, כי השחתה במידות היא חיסרון בתשתית.

שבע מצוות בני נח

הנצי"ב כותב בהסכמה לספר אהבת חסד של הח"ח, שבני נח לא חייבים רק בשבע מצוות בני נח, אלא הם חייבים בכל דבר שהוא מצווה שכלית. שבע מצוות בני נח, היסוד שלהם זה הדברים השכליים שבין בני האדם. ישנם כאלה באמת שמסבירים אחרת, המהר"ל בתפארת ישראל (פרק טז) וגם בספר העיקרים כותב שגם הקיום של המצוות השכליות זה בגלל הציווי האלוקי עליהם, ולא רק בגלל עצם העובדה שיש

בזה היגיון שכלי. יש לזה דבר דומה שהמשנה למלך כותב בהל' מלכים בפרק י', איך רש"י אומר שהתורה הייתה צריכה להתחיל ממצוות קידוש החודש שהיא המצווה הראשונה? הרי יש לפני קידוש החודש את שבע מצוות בני נח? אומר המשנה למלך, בני נח יזהרו בקבלתם מאבותיהם, הם לא צריכים לעשות את המצוות השכליות בגדר ציווי. זו שיטת המשנה למלך, אבל יש שיטות אחרות, ששבע מצוות בני נח חייבים לקיים בגלל הציווי של הקב"ה. כותב הרב (אורות התורה יב, ב), "דרך ארץ קדמה לתורה". הקדמה זמנית מוכרחת לדורות. המוסר בטבעיותו, בכל עומק הודו וכחו האיתן, מוכרח להקבע בנפש ויהיה מצע לאותן ההשפעות הגדולות הבאות מכחה של תורה. וכשם שהיראה היא בחינת השרש הקודמת אל החכמה, כן המוסר הטבעי הוא בחינת השרש הקודמת אל היראה וכל ענפיה. והכלל הזה הוא נוהג באדם הפרטי, וכן הוא גם כן נוהג בכללות האומה ובכל האנושיות. ואם יש הכרח לפעמים להביא את שפעת התורה בלא ההקדמה של השתרשותו של המוסר הטבעי בטהרתו, זהו דרך של הוראת שעה, והחיים מוכרחים להיות מסבבים שישבו המהלך לסדרו האיתן: הקדמתו של המוסר הטבעי בכל שלמותו, כדי לבנות על מצעו את הטרקלין של התורה והיראה העליונה." במקום אחר הרב כותב, "אם אנחנו אוטמים את אוזנו מלשמוע את קול ה' הפשוט הקורא ע"י שערי אור טבעיים שהוא נחלת קול אדם אנחנו חושבים שנמצא את קול ה' בתורה שקרועה ח"ו מאור החיים של העולם, אין אנו מבינים בזה את ערכה של תורה ועל זה נאמר עם נבל ולא חכם עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו". אך החזו"א לעומת זאת, כותב בספרו אמונה וביטחון שלכאורה אין מושג כזה שהמוסר יעמוד בפני עצמו. גם המבחן של דברים מוסריים קשורים לפסיקה ההלכה. החייב והפטור הוא המוסרי. והוא שאין מוסרי ואין בלתו חוץ מגדרי ההלכה דברים אחרים, כך כותב החזו"א באמונה וביטחון פרק ג', כדאי לעיין בזה. עכ"פ זה אחד ההבדלים בין דור המבול לדור הפלגה, שאלו הושחתו ואלו לא הושחתו.

נח, אברהם, משה ושמואל

בהקשר לכך אומרים חז"ל שיש הבדל בין נח לאברהם אבינו. "כי מי נח זאת לי" (ישעיה נד, ט), נח לא התפלל על דורו ולכן המבול נקרא "מי נח". אע"פ שכשהוא היה בתיבה כתוב שהוא התפלל ולכן הוא יצא מן התיבה, מפני שהתפילות שלו עזרו להפוך את מידת הדין למידת הרחמים, זו הייתה תפילה על עצמו בתיבה, אבל על דורו הוא לא התפלל. אומרים חז"ל שנח לא היה בדרגת אברהם אבינו, ורש"י מביא את זה. אבל במדרש (תנחומא נח) מוסיפים יותר, נח לא היה בהשוואה לאברהם אבינו ונח לא היה בהשוואה למשה רבינו ונח גם לא היה בהשוואה לשמואל הנביא. מה חז"ל באים להדגיש לנו כשהם משווים את נח לשלושת האנשים האלו דווקא? אברהם, משה ושמואל. יותר מכך, חז"ל אומרים על נח, שהוא היה מקטני אמונה. הוא נכנס לתיבה "מפני מי המבול" (בראשית ז, ז), אומר שם רש"י, אף נח היה מקטני אמונה, מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול ונכנס לתיבה כשדחקוהו המים. מצד שני, התורה עצמה אומרת "כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה" (שם, שם, א) "את האלוקים התהלך נח" "ויעש נח את כל אשר ציווה אותו אלוקים" (שם, יב) איך אפשר לומר על אישיות כזאת שהוא היה מקטני אמונה,

שאילו הוא היה בדורו של אברהם הוא לא היה נחשב לכלום? ועוד, מה באמת הסיבה שנח לא התפלל על דורו בניגוד לאברהם אבינו?

התפילה על הדור

הפשט הוא, ואמרו את זה כמדומני שנה שעברה, שזה היה בגלל שהוא היה קטן אמונה. אין הכוונה שהוא היה חלילה קטן אמונה בקב"ה, הוא עשה את כל מה שהקב"ה ציווה אותו. הוא בנה תיבה 120 שנה - אלא שהוא היה קטן אמונה בעצמו, הוא לא האמין שיש לו יכולת לשנות ע"י התפילות שלו והמעשים שלו את דורו שיהיה טוב יותר. "ונח מצא חן בעיני ה'" (בראשית ו, ח), כתוב "לענויים ייתן חן" (משלי ג, ד) הייתה בו מידת הענווה, אבל הוא לא השתמש בה במקום הנכון. על זה אמרו חז"ל, שנח היה קטן אמונה. ולא רק כלפי עצמו, הוא לא האמין בדור שהוא חי בו, שהוא באמת יוכל לשנות אותם ע"י תפילות ופעולות. לעומת זאת, אברהם אבינו אפילו בתפילתו על סדום, שעל סדום כתוב שהם היו "אנשים רעים וחטאים לה" מאוד" (בראשית, יג יג), והגמרא (ברכות י) אומרת שברוריה אשתו של רבי מאיר אמרה לו "יתמו חטאים ולא חוטאים" - אנשי סדום היו חטאים, לכאורה היה צריך להיות יתמו חטאים, ובכל זאת אברהם אבינו ניסה להציל אותם. אומר השפ"א בליקוטים לפרשת לך לך, שכל עוד שיש סיכוי להחזיר בתשובה, האדם לא בגדר של "יתמו חטאים מן הארץ", וצריך להתפלל. מסופר על אחד הרבנים שבא לפני רבו ואמר לו שיש לו תלמיד שהוא כך וכך, והוא לא יכול להחזיק אותו יותר בכיתה. אמר לו אותו רב, איך קוראים לאמא שלו? אמר לו הרב הזה, אני לא יודע איך קוראים לה. אמר לו אותו רב, אתה טוען שאלו ואלו המעשים שלו, אם אתה לא יודע מה השם של אמא שלו, זאת אומרת שלא התפללת עליו אפילו פעם אחת, אז איך עולה על דעתך להוציא אותו? זה היה אברהם אבינו, אפילו על סדום, חטאים לה" מאוד, ובכל זאת אברהם האמין שאולי הוא יוכל לשנות אותם. אותו דבר משה רבינו שאמר לקב"ה "מחני נא" (שמות לב, לב) הייתה לו מסירות נפש על עמ"י, "למה יאמרו מצרים" (שם שם, יב). אותו דבר כתוב על שמואל הנביא, שהיה הולך ממקום למקום כדי לרומם את עמ"י. על זה אומר המדרש שנח לא היה כמו אברהם אבינו, ולא רק לא כמו אברהם, אלא גם לא כמו משה ולא כמו שמואל, שזה היה המכנה המשותף ביניהם. נח לא האמין בעצמו שהוא יכול להשפיע, והוא לא האמין באנשי דורו שהם יכולים להיות מושפעים. לא הייתה לו כנראה את התכונה של אברהם אבינו "את הנפש אשר עשו בחרן" (בראשית יב, ה). חז"ל אומרים במכות דף י"א, למה רוצח בשגגה יוצא מעיר מקלט במות הכה"ג? לפי שהיה לו להתפלל על דורו. חוסר התפילה מהווה סוג של אשמה. תאמין שהתפילה פועלת, תאמין שיש לך כח ותאמין שמי שאתה מתפלל עליו זה באמת יכול להשפיע עליו. חז"ל אומרים את זה במילים אחרות, "את האלוקים התהלך נח". ואילו אצל אברהם אבינו כתוב "התהלך לפני" (שם יז, א) נח לא הלך לפני האלוקים, אברהם הלך לפני האלוקים. כותב הרב במדבר שור (עמ' קב), שישנם כאלה שמתקנים את העולם כשהם הולכים עם ה', עם המציאות, הם חיים רק את ההווה, משלימים עם המציאות העכשווית, אין להם מבט רחוק שיכולים לרומם את הדור לעתיד יותר גדול. זו הייתה עבודת נח,

התורה אומרת, שלא רק שנח לא התפלל על דורו, הוא גם אמר שצריך להשחית אותו. והרמב"ם כותב בהל' תשובה (פ"ג ה"ב), שאם חלילה העולם מגיע למצב שרובו חייב, מיד הם נשחיתים. הוא מביא את הפסוק שכתוב כאן לגבי דור המבול "וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, ויאמר אמחה" וכו'. והמפרשים שואלים שאלה שכולנו היינו צריכים לשאול: הלא את זה הקב"ה אמר לפני המבול, אבל אחרי המבול הקב"ה נשבע שלא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר, והגמרא (זבחים קטז). אומרת שלא רק מבול של מים הקב"ה לא מביא, אלא גם מבול של אש לא יהיה. וכך אנחנו אומרים בתפילת נעילה שהקב"ה לא חפץ בהשחתת עולם, וגם היום שיש את הקורונה אנחנו מאמינים בני מאמינים שהקב"ה לא חפץ בהשחתת עולם, אז מה הפשט ברמב"ם שהוא לומד שאם כל העולם עוונותיו מרובים מיד הם נשחיתים, הרי הקב"ה אמר שלא יביא יותר מבול? (וכבר דן בזה העצמות יוסף בקידושין מ: ובשו"ת בנין ציון החדשות סימן קמ"ה ובספר עבודת המלך על הרמב"ם) ויותר מכך, רואים בנח עצמו שהקב"ה הציל אותו אע"פ שהוא חי במציאות כזאת שרוב העולם היה חייב? יכול להיות שלגבי נח זה לא כ"כ קשה, מפני שאה"נ, התורה כותבת שנח מצא חן בעיני ה'. זאת אומרת, שמצד רוב העולם, גם על נח נגזרה מיתה, רק שהוא מצא חן בעיני ה'. אז הייתה לנח מעין שעת רצון שאם הוא ייכנס לתיבה הוא יינצל. המהר"ל כותב בגור אריה שהתיבה לא הייתה רק מקום הצלה, אבל התיבה הייתה עולם אחר, ולכן נח לא היה בכלל הגזירה הזאת. אבל מה הפשט ברמב"ם?

אני חושב שצריך להתבונן יותר בפסוקים, להבין מה היה שם בדור המבול. האם זה היה עונש או שזה לא היה בגדר עונש. הקב"ה אמר שהעולם כפי שהוא נראה היום זה לא העולם שאני רוצה, אני התכוונתי לבדור עולם הרבה יותר טוב. אז זה לא היה בתורת עונש. בפסוק "ותשחת הארץ" (בראשית ו, יא) רש"י אומר שהיה גזל וגילוי עריות, אבל מצד שני על הפסוק "ואני הנני מביא את המבול מים" (שם שם, יז) אז רש"י כותב, אני מוכן להסכים עם אותם מלאכים שאמרו לפני "מה אנוש כי תזכרנו" (תהילים ח, ה). אם המבול בא בתורת עונש, על מה שאותו דור עשה, אז מה זה שייך לומר אני מסכים עם אלה שאמרו לי לפני בריאת האדם לא לבדור את האדם "מה אנוש כי תזכרנו"? הרי זה בא בתורת עונש, זה לא בא בגלל שאני רואה שהם צדקו. יותר מכך, הרמב"ן שואל, אם הקב"ה משחית בגלל שצדקו אותם אלה שאמרו "מה אנוש כי תזכרנו", אז למה הוא משאיר את נח ואשתו ובניו? הרי מה אנוש כי תזכרנו. ואנחנו אומרים בתפילה בימים נוראים "ויזכור אלוקים את נח" (בראשית ח, א). דבר נוסף, נח מצא חן בעיני ה', לולי זה גם הוא היה נידון עם כל העולם כולו. אם המבול באמת בא רק בתורת עונש על חטאים, נח לא חטא? ידוע מה שכותב בעל התניא על התורה בתורה אור, אם המבול היה רק עונש אז הקב"ה היה יכול להשחית אותם מייד. הוא לא היה צריך שיהיה מבול ארבעים יום, הוא לא היה צריך שהמים ישטפו את כל העולם כ"כ הרבה זמן עד שנח ישלח יונה לבדוק אם האדמה יבשה. מסביר, בעל התניא וזה כתוב גם בספרים, ארבעים יום זה זמן של יצירה. כתוב במסכת

הוא היה צריך סיוע מהקב"ה, הוא התעסק עם ההווה; אך לעומתו אברהם התעסק עם העתיד, הוא רצה לראות אם יש ענן קשור על ההר. הוא רצה לרומם את הדור, להראות לו שיש לו עתיד הרבה יותר גבוה והרבה יותר גדול מכפי שהוא רואה עכשיו. הייתה פעם ועדה שעסקה בפתיחת ישיבות הסדר, בין השאר אבי צ"ל היה שם בוועדה. אחד האנשים ז"ל שביקש לפתוח מסגרת ישיבתית בא להסביר את התאוריה שלו מה צריך לעשות, והוא ראה שם שעל השולחן של אבי מונח רמב"ם וספר "זכר יצחק" של רבי איצ'לה מפוניבז'. הוא אמר לאבי, כבוד הרב, בני הנוער של היום לא מעסיק אותם רמב"ם או רבי איצ'לה. אבי אמר לו, התפקיד שלך זה לא לרדת אליהם, התפקיד שלך זה לרומם אותם, לתת להם הרגשה שהם שייכים לדברים שכאילו מעליהם. להצמיח אותם, להיות המלאך שאומר להם גדל. זה ההבדל בין נח לאברהם אבינו, זו בעצם מהות ההבדל של מה שהזכרנו מקודם בין מצוות בני נח למצוות התורה לבני". כפי שהבאתי מרבינו ניסים גאון, העיסוק של בני נח הוא בהווה, בדברים שכליים, לצורך המסגרת החברתית של החיים בעולם. אבל לבני יש תפקיד "תהילתי יספרו" (ישעיה מ, כא) לרומם את העולם ואת הדורות, להאמין ביכולות של כל אחד, וגם להאמין בגדולת אותו דור שהקב"ה מביא אותנו בהשגחה פרטית "המכין מצעדי גבר" באיזה דור בדיוק כל אחד יהיה, באיזה מקום הוא ילמד, איזו סייעתא דשמיא תהיה לו. לכן נח לא התפלל על דורו, הוא לא האמין בעצמו ובדורו. דברי חז"ל במקום אחר משלימים את עצמם, הוא היה קטן אמונה בעצמו, קטן אמונה בדורו, זו הייתה הסיבה שהוא לא התפלל, וזה ההבדל בין דור נח לדור אברהם.

האמונה בעצמנו

שאלנו בהתחלה, למה נח הוא היחיד שהתורה כותבת עליו שהוא היה צדיק והוא באמת היה כזה, מפני ששאר האנשים, התורה מעידה על מעשיהם. הם כל הזמן השפיעו, אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן ויוסף דוד ושלמה, כל האושפזין וכל השבטים. על יוסף אמנם כתוב בנביא "על מכרם בכסף צדיק" (עמוס ב, ו), והרמב"ם בהל' שכירות (פ"ג, ה"ז) מביא הגדרה "יעקב הצדיק", אבל זה לא ההגדרה שכתובה בתורה שבכתב, המעשים מעידים. פה התורה מדגישה אצל נח על אף שהוא לא הגיע לדרגת אלה שהיו אחריו, "זכר צדיק לברכה" - צריך לזכור את האישיות הזאת שנקראת נח. הבאנו בעבר את מה שכותב בספר אם הבנים שמחה בשם ספר החזיונות של המהר"ח"ו שכותב בשם רבו האר"י הקדוש שבדורות שלפני ביאת המשיח שהניסיונות גדולים יותר, כל פעולה אפילו קטנה שהאדם עושה, מקבלת משמעות הרבה יותר מאותה פעולה שעשו בדורות שלפניו. לא שאנחנו משווים את עצמנו לדורות הקודמים, שהרי אם ראשונים כמלאכים אנחנו כבני אדם וכו', אבל מבחינת האדם, להעריך את מעשיו. נח היה קטן אמונה במעשיו, לא בקב"ה. ראיתי איזו אמרה בשם אחד מגדולי חסידות חב"ד שממחישה מה זו האמונה. הוא אמר, זה שיש עולם הבא זה ברור. כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא (סנהדרין י, א), אנחנו חיים את חיי העולם הבא. עולם הבא זה חיים רוחניים, אבל זה שיש עולם הזה זה בגלל שיש לנו אמונה שבראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ. עולם הזה זה בגלל האמונה, עולם הבא זה פשוט וברור שיש. זו אמירה חריפה וחזקה, בהזמנות אולי צריך להאריך בנושא הזה.

ברכות (ס) שעד ארבעים יום אדם יתפלל על העובר שיהיה זכר, וכן ארבעים סאה זה שיעור של מקוה - הקב"ה רצה לטהר את העולם, לברוא עולם חדש. אותו ביטוי שכתוב בבריאת העולם "אלה תולדות השמים והארץ" (בראשית ב, ד) כתוב על נח "אלה תולדות נח", "אלה" פוסל את הראשונים. אומר השפ"א, ללמדך שגדולים מעשי צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ. העולם שנברא לפי הדגם של נח, לא היה מבול בתורת עונש. הקב"ה לא סתם רצה להשחית, הוא רצה לברוא עולם חדש. וכך אומר במפורש המדרש (ב"ר ל, ח), שנח ראה עולם חדש. אין הכוונה שכשהוא יצא מן התיבה הוא ראה עולם בלי בריות, אלא הוא הבין את המסר של הקב"ה שצריך לברוא עולם חדש. העולם לא צריך לחזור לשגרה שהייתה קודם (גם אחרי הקורונה), הקב"ה רוצה שנחמדם. לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם. התחדשות. הקב"ה לא רוצה להשחית את העולם אלא לטהר את העולם. הטהרה באה בתקופתו של נח, "זה ינחמנו" (בראשית ה, כט). הציכך הזה לא היה בתורת עונש. זה היה הסימפטום, אבל זה לא היה בתורת עונש על העולם, אלא כדי לטהר את העולם; ואחרי המבול הכל הזדכך יותר עד כדי כך שמצד אחד אמנם האדם "והיו ימיו מאה ועשרים שנה" (שם ו, א), היינו קצת פחות רוחניים ממה שהיה אדם הראשון, אבל דווקא אחרי המבול הותר לאכול בשר, מה שנאסר לאדה"ר, שכן זה היה דבר שעמד בניגוד למהות ביצירה הראשונית של אדה"ר. לכן כשנח היה בתיבה כתוב שהוא התפלל את הפסוק שכתוב בתהילים "הוציאה ממסגר נפשי" (תהילים קמב, ח). זו הייתה איזו יצירה חדשה, הקב"ה רוצה שנסתכל על תכלית העולם מתוך זווית ראייה חדשה, ממבט אחר, מחשבות אחרות. לא להיות כמו נח שכשהוא רואה עולם חרב אז הוא משתכר, אלא להפך, לחפש משמעות מה אנחנו יכולים לעשות כדי לזכך את העולם כדי שיהיה עולם יותר טוב.

האדם והעולם לאחר המבול

מה שאני אומר במילים שלי כתוב במפורש ברמב"ן על הפסוק "ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר" (בראשית ו, א). אומר הרמב"ן: "והנכון בעיני, כי יאמר לא יעמוד רוחי באדם לעולם, בעבור שגם האדם הוא בשר ככל בשר הרומש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה, ואינו ראויה להיות רוח אלוקים בקרבו. והענין לומר, כי האלוקים עשה את האדם ישר להיותו כמלאכי השרת בנפש שנתן בו, והנה נמשך אחרי הבשר ובתאוות הגופניות נמשל כבהמות נדמו, ולכן לא ידון עוד רוח אלוקים בקרבו, כי הוא גופני לא אלוקי, אבל יאריך להם אם ישובו. והנה זה כטעם ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב". לפני המבול כל האדם היה רוח אלוקים, רוחני; אך אחרי המבול האדם נעשה גופני, כמובן עם נפש ורוח ונשמה. בגלל שהאדם השחית את דרכו על הארץ הוא לא יכול להיות באותה דרגה רוחנית שאדה"ר היה, כי כל עבירה מאוד פוגמת בו. לכן הקב"ה אמר, אם ככה, אני אברא עולם חדש. זה לא היה בתורת עונש, זה לא היה כנקמה על משהו. זה מה שאומר רש"י שהקב"ה אמר, אני מסכים עם מה שהמלאכים אמרו לי "מה אנוש כי תזכרנו". מה בעצם טענו המלאכים, אל תברא אדם עם כוחות רוחניים גדולים של רוח אלוקים בקרבו. הפסוק הזה שהמלאכים אמרו

לקב"ה מה אנוש כי תזכרנו, כתוב שם בהמשך הפרק "ותחסרהו מעט מאלוקים" (תהילים ח, ו). אל תעשה אותו עם עוצמות רוחניות כ"כ גדולות. על זה אומר הקב"ה, אני צריך את העולם, דרכו של העולם להיטיב, אבל בסגנון אחר, בצורה אחרת. לכן חז"ל אומרים, גם על נח נגזר הדין אלא שהוא מצא חן בעיני ה', אע"פ שהוא היה צדיק גמור, אבל מפני שהיה צריך לברוא בריאה חדשה, היה מן הראוי שגם נח לא יהיה, אלא שנח מצא חן בעיני הקב"ה.

עולם חדש, התחלה חדשה

"לא אוסיף עוד לקלל את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו ולא אוסיף עוד להכות את כל חי כאשר עשיתי" (בראשית ח, כא) וכמעט כל המפרשים שואלים, אותו נימוק שיצר לב האדם רע מנעוריו נאמר בשעתו על חרסת הקב"ה על בריאת העולם, ועכשיו אחרי המבול הקב"ה משתמש באותו הסבר למה הוא לא יקלל עוד את האדמה כי יצר לב האדם רע מנעוריו? הכוונה היא, עכשיו שנברא עולם חדש, התחלה חדשה, אדם חדש. יצר לב האדם רע מנעוריו והבריאה היא יותר גשמית ממה שהיה קודם. אז גם אם האדם ירד מהמדרגה שלו, זה לא יפגום בו כפי שזה פגם בצורה הראשונה של הבריאה כפי שהיה הייתה מזמן אדה"ר עד נח. בר"ה אנחנו אומרים "וגם את נח באהבה זכרת". מזכירים את נח, כדי להראות שהקב"ה מפעיל את מידת הרחמים. אבל יש פה עוד מבט - בר"ה העולם נברא מחדש. על זה אנחנו מזכירים את נח, "וגם את נח באהבה זכרת ותפקדהו בדבר ישועה ורחמים". נח לא נשחת אלא אתו הקב"ה ברא עולם חדש. על זה אנחנו התפללנו בר"ה.

דמשתכחין בצרה דילהון ועסקין בחדוותא דילי

בעז"ה שהקב"ה ייתן לנו כוחות לשנה חדשה שמתחילה בתחילת זמן חורף. הזמן אמנם התחיל בר"ה, אבל החזרה לדיבוק חברים ולא דרך הזום, החזרה לשמחה של תורה באופן ממשי בעז"ה תתחיל ותתגבר מיום ראשון הבעל"ט. "גדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ" (תענית ז). נכון שלעת עתה משרד הבריאות קצת מקשיח את הבקשות שלו, אך הכל זה זמני מאוד. אנחנו בקשר מתמיד עם כל מי שרק אפשר עד רה"מ, שיחדשו את אותם התנאים שהיו בחודש אלול. אנחנו מאוד מקווים שזה יישא פירות, שלא נרתע מהקשיים הזמניים האלה. בעז"ה ככל שאנחנו נשאף יותר ונשמח יותר ונתגעגע יותר, אז ודאי שבעז"ה הקב"ה יעזור שתהיה גם אתעוררותא דלעילא. ההחלטות שתתקבלנה באמת תהיינה החלטות לגופו של דבר, ולא בגלל כל מיני שיקולים לפה ולפה, ואני לא רוצה לפרט. המנהג בישיבה שלפני שמתפללים בשמחת תורה כולם שרים את השיר "כד יתבין ישראל", ששם כתוב שהקב"ה אומר, חזו חזו בני חביבי, שמשכתחין בצרות דילהון ועוסקים בשמחה שלי. בעז"ה הקב"ה ייתן לכולנו את הכוח, על אף שכרגע א"א לצאת - זה בוודאי ישתנה, ולשמוח בשמחה של תורה בדיבוק חברים מיום ראשון בעז"ה ואילך. בעז"ה שהחורף הזה יהיה חורף משמעותי ובריא בגשמיות ורוחניות, כתוצאה מתורה שלמדת באף בכל מקום ובכל מצב. שבת שלום ומבורך לכולם!